

"בטבעת זו..." כל מכאובי פי הטבעת (מישהו חייב לדבר על זה, לא?)

פורסם בראשונה: 26.02.2006
עדכון אחרון: 10.12.2012

השתתפו בהכנת הכתבה

ד"ר דורון עמוסי

מתייחסים אליהם בזלזול, לא נעים לדבר עליהם, אבל אחד מכל חמישה בני אדם (תסכלו רגע מסביבכם בחדר, באולם ההרצאות או במשרד), בכל הגילאים, סובלים מהם. ורק מי שחווה כאבי טחורים או סדק בפי הטבעת יודעים להעריך ישבן שקט... מה עושים?

כמה עובדות

פי הטבעת, או האנוס, הוא המוצא של מערכת העיכול שלנו וחלקו האחרון של המעי הגס. לאיבר קטן זה יש יכולת לגרום לכאב ולסבל גדול פי כמה וכמה מגודלו הפעוט. רוב מחלות פי הטבעת אינן מסוכנות, ולא פעם זוכות ליחס "מזלזל" מהסובבים אותנו. אבל רק מי שחווה כאבי טחורים או סדק בפי הטבעת יודע להעריך ישבן שקט...

טחורים. כלי הדם שהפכו מאוהב - לאויב

מה זה: כלי הדם באיזור הרקטום, חלקו האחרון של המעי, ובפי הטבעת, נקראים כלי הדם הטחוריים והם נמצאים אצל כל אחד מאיתנו. רק שאצל חלקנו כלי הדם האלה אינם תקינים וגורמים לכאב וסבל.

כלי הדם באיזור הרקטום, חלקו האחרון של המעי, ובפי הטבעת, נקראים כלי הדם הטחוריים והם נמצאים אצל כל אחד מאיתנו. רק שאצל חלקנו כלי הדם האלה אינם תקינים וגורמים לכאב וסבל.

כחמישים אחוזים מהאוכלוסיה הבוגרת בעולם המערבי סובלים מבעיות של **טחורים**, ואילו באפריקה רק מיעוט מהאוכלוסיה בכלל שמע על הבעיה.

רוב הבעיות הקשורות בטחורים נובעות מהתרחבות של ורידי פי הטבעת, שמוכרות לדימום, לגירוד, להפרשה או לכאבים עזים כאשר נוצר קריש דם באחד הטחורים או ביותר.

הסיבה בגללה הטחורים הופכים מאוהב לאויב אינה ברורה לגמרי. נהוג לומר שאצל אנשים עם נטייה **לעצירות**, לחץ באגן (כמו בהריון מתקדם) או כאלה שעומדים שעות ארוכות, יופיעו טחורים. אבל הנחה זו לא מסבירה את כל אלה שיציאותיהם סדירות ורכות, או **נשים בהריון**, שכבר בתחילת ההריון סובלות מהופעת טחורים.

על-פי הנתונים על הופעת הטחורים בעולם המערבי, למול היעדרה הכמעט מוחלט באפריקה, המדענים קושרים בין הופעת הטחורים לתזונה הלקויה שלנו. ואכן: נמצא קשר בין דיאטה עשירה בסיבים לבין סיכוי נמוך יותר לסבול מטחורים.

איך זה נראה?

נהוג לחלק את הטחורים לפנימיים וחיצוניים. הטחורים הפנימיים נמצאים פנימית לפי הטבעת ומכוסים ברירית המעי גס, שהיא ענייה בתאי עצב. זה אמנם הופך אותם לכואבים פחות, אך הם נוטים לדמם יותר. הטחורים החיצוניים, כשמש, חיצוניים לפי הטבעת ועטופים רקמת העור של פי הטבעת, העשירה בתאי עצב. לכן הם כואבים יותר.

מה אני ארגיש?

התלונות השכיחות אצל הסובלים מטחורים הן כאב, הפרשה רירית מרובה, דימום של דם טרי לאחר יציאה והתבלטות של גוש מפי הטבעת לאחר **יציאות קשות**.

אצל אדם צעיר (או אשה צעירה) ניתן לאבחן את הטחורים לרוב גם על-פי תיאור. אצל מבוגרים יותר, ייתכן שמדובר במחלה אחרת של המעי הגס ולכן לעתים יש צורך בבדיקות נרחבות יותר.

איך יודעים שזה טחורים?

האבחנה היא בדרך כלל פשוטה. על-ידי הסתכלות על הטחור או הטחורים. אם הטחורים חיצוניים, ההסתכלות היא ישירה. אם הם פנימיים, ההתבוננות נעשית באמצעות אנוסקופ - מין גליל פלסטיק המרחיב מעט את פי הטבעת.

בסדר, אבל מה עושים עם הטחורים האלה?

הטיפול הוא בראש ובראשונה טיפול התנהגותי מניעתי ובמקרים מסוימים יש מקום לטיפול חריף ומיידי.

איך שומרים על יציאות "סדירות ורכות"?

כל סבתא יודעת לספר על מגוון של שיטות, והאמת שזה לא ממש משנה כל עוד המטרה מושגת. שמן פרפין או שמן זית, מיץ שיזפים או כף סובין כל בוקר, שתייה מרובה או יוגורט אחד, הכל הולך כל עוד היציאה מתרככת. כמובן שהטוב ביותר הוא שינוי קבוע בדיאטה (אכילה מרובה של פירות וירקות) ושמירה על הטכניקות שצוינו מעלה לעתות מצוקה בלבד.

ואם זה לא עוזר?

המשך הטיפול הוא על-פי התלונה. מי שמדממים לאחר כל יציאה צריכים להקפיד מאוד על יציאות רכות, ואילו אלה שטחוריהם נוהגים להיקרש ולגרם לכאב זקוקים לנרות או משחות של משככי כאבים דוגמת פרוקטו-גליבנול (Procto-Glyvenol, Procto-zorin, Zinc Comp. CD-), פרוקטוזורין (Lignocaine CD Tribenoside) ודומיהם (Benzocaine-Hydrocortisone).

שיטה נוספת להקלה על הכאב היא אמבטיות ישיבה של מים חמים למשך 10 עד 20 דקות, מספר פעמים ביום. זה מרפה מאוד את פי הטבעת ומאפשר יציאה קלה יותר. חוץ מזה זה גם נעים. נכון, זה לא ממש ריאלי בעבודה... אבל בבית אפשר לעשות את זה באמבטיה.

כמה זמן זה נמשך?

צריך סבלנות. יש כאלה שיחוו את הטחורים כל חייהם עם התלקחויות ונסיגות, ויש כאלה שיחוו רק רומן מזדמן.

אוקיי, ואם כל הפטנטים האלה לא עזרו?

אז ייתכן שאת או אתה תזדקקו לעזרה של פרוקטולוג, רופא או רופאה המתמחים במחלות של פי הטבעת.

למשל?

אחד הטיפולים המוצעים למי שטחוריהם מדממים הוא קשירת הטחורים בעזרת גומיה, פעולה רפואית-משרדית פשוטה ולא כואבת, שלא מצריכה חדר ניתוח משוכלל או אשפוז בטיפול נמרץ.

מי שלמרות כל הניסיונות להיפטר מהטחורים גם באמצעות קשירה לא ימצאו מזור לכאבם או דימומיהם, ייתכן שייאלצו לעבור ניתוח לכריתתם.

מפחיד קצת לא?

לא ממש. רוב הניתוחים לטיפול בטחורים מבוצעים בהרדמה אזורית, וברוב המקרים משתחררים מבית החולים באותו היום או ביום שלמחרת. לרוב ההחלמה מהניתוח לוקחת כמה ימים, שבהם חשוב מאוד להקפיד על משככי כאב ומרכי יציאה אגרסיביים (שמן פרפין בכמות נדיבה).

האם ניתוח לכריתת טחורים מונע את הבעיה לנצח?

לצערי, לא. גם אם עברת ניתוח, עדיין יש סיכוי שתפגשי או תפגוש שוב את הפרוקטולוג או הפרוקטולוגית שניתח אותך, אם כי הסיכויים קטנים יותר מאשר אצל מי שלא ניתוח.

סדק בפי הטבעת: פצע קטן, סבל גדול

מה זה?

בדומה לטחורים, גם סדק בפי הטבעת (פיסורה) נחשב לבעיה פשוטה וזניחה מבחינה רפואית, אך הסבל שהוא גורם מרשים מאוד בהשוואה לממצא הרפואי שאותו ניתן לראות.

הפיסורה היא פציעה מינימלית ברקמה הרירית העוטפת את פי הטבעת, מעין שריטה לאורך פי הטבעת. כיוון שהרקמה באיזור עשירה בתאי עצב, הפציעה גורמת לכאבים עזים בכל יציאה. בגלל הכאבים, הרבה אנשים נמנעים מללכת לשירותים וכך מתחיל מעגל קסמים של כאבים, המובילים לעצירות, שמחמירה את הכאבים ביציאה הבאה.

איך יודעים שזו פיסורה?

התלונות הן לרוב על כאבים עזים בזמן היציאה והופעת פס של דם טרי על נייר הטואלט לאחר אותן יציאות טראומטיות. ניתן לאבחן את הסדק באמצעות הסתכלות על פי הטבעת ללא צורך לבצע בדיקה חודרנית.

מה עושים?

מנסים לשבור את מעגל הקסמים הזה על ידי ריכוך אגרסיבי של היציאות בעזרת אכילה של הרבה פירות וירקות, מזון עשיר בסיבים תזונתיים, שתייה מרובה ואמבטיות ישיבה של מים חמים.
במקביל ניתן להשתמש במשככי כאבים לשימוש מקומי בפי הטבעת, במשחה או טוב יותר, בנרות פרוקטו-גליבנול (Procto-Glyvenol, Lignocaine CD Tribenoside), פרוקטוזורין (Proctozorin, Zinc Comp. CD-Benzocaine-Hydrocortisone) ודומיהם.

זהו?

לרוב הסובלים, הטיפול הזה מספיק. צריך גם סבלנות. הריפוי עשוי לקחת מספר שבועות.

ואם לא נרפאים?

אז ניתן לנסות משחות מקומיות עם תרופה מרפת שריר (ניפדיפין קרם), הדורש מרשם (רפא)

ואם גם זה לא עוזר?

אם גם הטיפול הזה לא עוזר, קיימים מספר ניתוחים להרפיית פי הטבעת.

מורסה ופיסטולה בפי הטבעת: התחתית של התחתית

מה זה?

בשל מיקומו הבעייתי של איזור פי הטבעת, העשיר בחיידקי צואה מצד אחד, ועני באספקת דם מהצד האחר, תהליכים דלקתיים באיזור עלולים שלא להירפא בקלות ולהפוך למורסה, מין שק של מוגלה שלא ניתן לטפל בו בעזרת אנטיביוטיקה וצריך לנקז אותו באופן כירורגי.

מה התסמינים? איך אני אדע שזו מורסה?

התסמינים כוללים הופעה של כאב פתאומי בפי הטבעת המלווה בעליית חום הגוף מעל 38 מעלות ובנוסף לכך, מופיע מוקד כואב מסביב לפי הטבעת המעלה חשד לתהליך דלקתי תת-עורי באיזור. העלייה בחום הגוף מלווה לעתים בצמרור ובתחושת חולי כללית.

מה עושים?

פונים לרופא או לרופאת המשפחה כדי לבחון מתן טיפול אנטיביוטי ולשקול החלטה לגבי ניקוז.

אוקיי. מה זו מורסה הבתני. עכשיו מה זו פיסטולה?

לאחר הניתוח לניקוז המורסה, לא פעם נוצר מצב של הפרשת מוגלה איטית וכרונית, המציק מאוד ומכתיים את התחתונים לאורך חודשים ולפעמים אפילו שנים.

שנים?

כן. שנים.

מה עשיתי שמגיע לי דבר כזה?

המצב הזה נגרם כאשר נוצרת פיסטולה (נצור) בפי הטבעת. על-פי רמת המטרד שהיא מהווה מחליטים בדרך כלל עד כמה להיות אגרסיביים בטיפול בה. הטיפול הוא בעיקרו כירורגי.

כלומר?

עוברים ניתוח קצר בהרדמה אזורת. זמן האשפוז הוא כיממה, וההחלמה היא בת ימים בודדים.

דורן עמוסי הוא רופא משפחה בשירותי בריאות כללית